

Sygn. akt III AUa 1260/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 września 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: SSA Lucyna Guderska (spr.)

Sędziowie: SSA Jacek Zajączkowski

SSA Iwona Szybka

Protokolant: sekretarz sądowy Monika Nagy

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 12 września 2017 r. w Ł.

sprawy (...)W.

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.**

o ustalenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w O.

od wyroku Sądu Okręgowego w Kaliszu

z dnia 12 lipca 2016 r. sygn. akt V U 680/15

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu w Kaliszu do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt III AUa 1260/16

UZASADNIENIE

Decyzją nr (...) z dnia 30.04.2015r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. stwierdził, że: 1/ P. W., jako pracownik płatnika składek (...) sp. z.o.o. w K., podlegała od 1.10.2014r. do 12.11.2014r. obowiązkowym ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu i chorobowemu; 2/ odmówił przyjęcia do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne P. W. z tytułu zatrudnienia u w/w płatnika deklarowanych przez płatnika kwot, to jest o zł za październik 2014r. i 5473,68 zł za listopad 2014r.; 3/ przyjął podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne P. W. z tytułu zatrudnienia u w/w płatnika wynagrodzenie w wysokości 1.500zł za październik 2014r., tj. kwotę otrzymaną przez nią w dniu 16.10.2014r. oraz o zł za listopad 2014r.

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że ogół ustalonych w toku postępowania wyjaśniającego okoliczności nakazuje przyjąć, że wysokość wynagrodzenia P. W. została ustalona z naruszeniem zasad współzycia społecznego w myśl art. 58 § 2 k.c. przez ustalenie zbyt wysokiego wynagrodzenia, które ma wpływ na wysokość ewentualnych świadczeń z ubezpieczenia należnych pracownikom w razie choroby i macierzyństwa. Podniósł, że płatnik składek posiada zaległości z tytułu nieopłaconych za zatrudnionych pracowników składek, co wskazuje na trudności finansowe płatnika, które winny być znane osobom spółką zarządzającym, przy czym prezesem zarządu tejsze był mąż odwołującej - M. W.. Zwrócił nadto uwagę, że wysokość wynagrodzeń innych pracowników spółki (...), oprócz wynagrodzenia M.

W., kształtuje się na poziomie zdecydowanie niższym niż ustalone dla P. W., która była osobą z najkrótszym stażem pracy w tej Spółce.

Odwołanie od powyższej decyzji złożyła P. W. zarzucając, że organ rentowy błędnie przyjął, iż podpisanie umowy o pracę oraz zgłoszenie ubezpieczonej do ubezpieczeń społecznych były czynnościami sprzecznymi z zasadami współzycia społecznego, dokonany jedynie w celu uzyskania nieuzasadnionych korzyści z systemu ubezpieczeń społecznych kosztem innych uczestników tego systemu oraz z pokrzywdzeniem innych pracowników zainteresowanego przedsiębiorstwa (...) sp. z o.o., a ustalone wynagrodzenie było sprzeczne z prawem. Wskazała, że legitymuje się przygotowaniem i doświadczeniem zawodowym na stanowisku, jakie objęła w firmie (...), gdzie realizowała postawione jej zadania z pełnym zaangażowaniem. Podała też, że jej wynagrodzenie nie odbiegało w sposób znaczący od wynagrodzeń innych pracowników tej firmy (...), zważywszy, że niektóre z nich pracowały w niepełnym wymiarze etatu, a ich uposażenie kształtowało się w granicach od 1800 do 2000 zł. Wyraziła też sprzeciw wobec stanowiska ZUS, który kwotę zaliczki wypłaconej jej na poczet wynagrodzenia za pracę, potraktował jako wynagrodzenie całkowite.

Wskazując na powyższe odwołującą się wniosła o zmianę decyzji organu rentowego i przyjęcie za podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne odwołującej się kwot zadeklarowanych w złożonych dokumentach, tj. wynagrodzenia za październik 2014r. w wysokości 0 zł a za listopad 2014r. w wysokości 5.473,68zł. Wniosła także o zasądzenie na jej rzecz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania.

Zawiadomiona w trybie art. 477¹¹ § 2 k.p.c. Spółka (...) nie wstąpiła do sprawy w charakterze zainteresowanej.

Zaskarżonym wyrokiem z 12 lipca 2016r. Sąd Okręgowy w Kaliszu zmienił decyzję organu rentowego w ten sposób, że ustalił, iż podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne pracownicze P. W. z tytułu jej zatrudnienia w (...) Spółce z o.o. za październik 2014r. wyniosła kwotę 0 zł, zaś za listopad 2014r. kwotę 5.473,68zł. Nadto Sąd zasądził od organu rentowego na rzecz odwołującej się kwotę 120zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd I instancji ustalił, że P. W. oraz prezes zarządu (...) Sp. z.o.o. w K. podpisali umowę o pracę, datowaną na dzień 1.10.2014r. Została ona zawarta na czas nieokreślony, na stanowisku pracy – pracownik biura obsługi klienta, w pełnym wymiarze czasu pracy, z wynagrodzeniem 4000zł brutto. Jako miejsce świadczenia pracy wskazano „teren całego kraju”.

P. W. jest magistrem pedagogiki, a jej dotychczasowe zatrudnienie miało przebieg następujący:

- styczeń 2006r. – lipiec 2006r. - Powiatowy Urząd Pracy w O. W.. – staż absolwencki (porządkowanie materiałów archiwalnych, obsługa centrali i urzędzeń biurowych, przechowywanie i zabezpieczanie przyjętej dokumentacji oraz prowadzenie jej ewidencji, drukowanie zaświadczeń);

- 2007r. – 2010r. - PW (...) P. P. (1) – specjalista ds. reklamy (współpraca z mediami ogłoszeniowymi, przygotowywanie projektów ogłoszeń i reklam, obsługa klienta – doradztwo w zakresie wyboru mediów ogłoszeniowych);

- 2010r. – 2012r. – P.U.H. (...) P. P. (2) – specjalista ds. reklamy (sprzedaż czasu reklamowego na nośnikach L., obsługa urzędzeń biurowych, umieszczanie reklam na nośnikach L., współpraca z właścicielami nośników w całym kraju);

- kwiecień 2014r. – wrzesień 2014r. – InwestPro Z.P.C. S. z o.o. – staż (obsługa klienta, przygotowywanie materiałów promocyjnych i reklamowych, organizowanie spotkań i konferencji, tworzenie i aktualizowanie bazy danych).

Z tytułu odbywanego w 2014r. stażu przyznano odwołującej się - decyzją Prezydent Miasta K. - stypendium w wysokości 988,40 zł, które utraciła z dniem 1.10.2014r. Z tym dniem utraciła też status osoby bezrobotnej z powodu podjęcia zatrudnienia.

Wedle sprawozdania z przebiegu stażu w firmie (...), P. W. w trakcie jego realizacji wykonywała czynności administracyjno – biurowe, zajmowała się tworzeniem i aktualizowaniem baz danych, przygotowaniem ofert dla klientów, obsługą klientów oraz przygotowaniem materiałów promocyjnych i reklamowych – pomoc przy realizacji kampanii reklamowych a także poznawała nowe programy komputerowe i pomagała w organizowaniu spotkań i konferencji. Jako umiejętności praktyczne pozyskane przez odwołującą się w trakcie powyższego stażu wskazano: umiejętność odpowiedniego planowania i organizowania pracy, redagowania ofert dla klientów, nabycie wiedzy z zakresu PR i umiejętność posługiwania się technikami z tej dziedziny, umiejętność organizowania kampanii reklamowych, umiejętność obsługi nowych programów komputerowych.

W opinii z dnia 30.09.2014r. (...) Sp. z o.o. wskazano, że odwołująca, „z powierzonych obowiązków wywiązywała się z dużą starannością i pełnym zaangażowaniem. Wykazała się samodzielnością oraz pomysłowością w realizowaniu powierzonych zadań. Jest osobą sumienną i ambitną, która chętnie się uczy oraz jest otwarta na nowe wyzwania. Ponadto jest osobą komunikatywną, szybko nawiązującą kontakty interpersonalne”.

Wedle sporządzonej listy płac za październik 2014r. naliczone dla P. W. wynagrodzenie za pracę wyniosło 2853,96 zł, przy czym zaliczkowo wypłacono jej 1530zł w drodze dwóch bankowych przelewów, tj. z 16 i 17.10.2014r. W ich tytule napisano, że jest to zaliczka na poczet wynagrodzenia za miesiąc październik. Pozostałą kwotę w wysokości 1323,96zł wypłacono odwołującej się w dniu 7.11.2014r. Z listy płac za listopad wynika zaś, że należne dla odwołującej wynagrodzenie za okres do dnia 12.11.2014r. to kwota 1473,68 zł (brutto), zaś wypłacono 1.093,18 zł, co nastąpiło w dwóch ratach, wypłaconych zaliczkowo w dniu 27.10.2014r. oraz w dniu 12.11.2014r.

Z treści złożonych w toku postępowania przed organem rentowym zaświadczeń wynika, że odwołująca w dniach 2-3 lipca 2007r. brała udział w szkoleniu na temat „możliwość wsparcia działań eksportowych ze środków publicznych”, zaś w dniach 4-7 lipca „marketing i promocja produktu na rynkach eksportowych”.

Właścicielami spółki (...) byli M. K. i K. K., którzy w dniu 18.11.2014r. zawarli z jedną z firm ulokowanych w Wielkiej Brytanii umowę zbycia udziałów w spółce za łączną kwotę 1000 zł.

M. K. i K. K. są także właścicielami spółki (...).

(...) sp. z o.o. posiada wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych następujące zobowiązania :

- na FUS za okres od 04/2013 do 02/2015 w wysokości 229 019,67 zł;
- na FUZ za okres od 04/2013 do 02/2015 w wysokości 59 986,92 zł;
- na FP za okres od 04/2013 do 10/2013, (...), (...) do (...) w wysokości 4 241,48 zł.

Płatnik ten nie spłaca należności w układzie ratalnym.

Sąd Okręgowy wskazał, że w toku postępowania przed organem rentowym P. W. złożyła kilka dowodów na skuteczną przez nią korespondencję mailową na okoliczność wykazania, że pracę na rzecz P. 24 świadczyła. Podobnej treści dowody złożyła także w toku postępowania sądowego.

Ze wszystkich 37 pracowników P. 24, którzy w ostatnich 24 miesiącach zgłaszani byli do ubezpieczeń społecznych, najwyższą podstawę wymiaru składek (obok tych za M. K. i męża odwołującej), zadeklarowano za P. W. za listopad 2014r. i stanowiła ona kwotę 5473,68zł. Sąd wskazał, że należy mieć przy tym na względzie, że choćby w przypadku A. C., była to kwota 2000zł, jednakże z tytułu zatrudnienia na 1/3 etatu.

P. W. jest mężatką od 2010r., ma dwoje dzieci, młodsze urodziło się (...) W dniach 20 - 22.11.2014r. odwołująca się była hospitalizowana na oddziale ginekologicznym szpitala w K.. W rozpoznaniu napisano, że miało to związek z ciążą (6 + 6 tydzień) zagrożoną poronieniem, stanem po cesarskim cięciu. O ciąży odwołująca dowiedziała się podczas wizyty lekarskiej w dniu 20.11.2014r. P. W. pozostawała wówczas w zatrudnieniu u E. K., prowadzącej działalność gospodarczą pod firmą (...).

Mąż odwołującej – M. W. do 12.11.2014r. był prezesem zarządu P. 24, z ostatnio pobieranym wynagrodzeniem w kwocie ponad 6000 zł brutto. To on podpisał umowę o pracę z P. W., ale nie brał udziału w pertraktacjach odnośnie warunków zatrudnienia, które odwołująca się prowadziła ze współwłaścicielem P. 24 – M. K..

Spółka (...) zajmowała się prowadzeniem basenu (...) w K., zaś później usługami sprzątnięcia i sprzedażą profesjonalnego wyposażenia kuchni oraz środków chemii gospodarczej. W październiku 2014r. w spółce (...) notowano braki kadrowe, które miała uzupełnić odwołująca. Otrzymała szereg różnych zadań: zajmowała się sprzedażą oferowanych towarów, utrzymywaniem kontaktu z kontrahentami, dochodzeniem zaległych na rzecz P. 24 należności. Ponieważ siedziba obu należących do M. K. spółek znajdowała się pod jednym adresem, P. W. wykonywała także pewne zadania na rzecz swojego byłego pracodawcy – InwestPro. Jej ogólne zaangażowanie w sprawy obu firm powodowało, że zatrudniona w nich jednocześnie księgowa – A. C. nie była zorientowana, w której z nich odwołująca się jest zatrudniona.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Przywołując treść art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 13 pkt 1, art. 18 ust. 1, art. 20 ust. 1 i art. 83 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych Sąd Okręgowy podkreślił, że organ rentowy jest uprawniony do przeprowadzania kontroli wysokości uzgadnianego przez strony stosunku pracy wynagrodzenia za pracę, w aspekcie świadczeń z ubezpieczenia społecznego - zarówno w zakresie zgodności z prawem, jak i zasadami współżycia społecznego. Wskazał, że w prawie pracy obowiązuje zasada swobodnego kształtowania postanowień umownych, lecz wolność kontraktowa realizuje się tylko w takim zakresie, w jakim przewiduje to obowiązujące prawo. Jakkolwiek z punktu widzenia art. 18 § 1 kodeksu pracy, umówienie się o wynagrodzenie wyższe od najniższego jest dopuszczalne, gdyż semiimperatywne normy prawa pracy swobodę tę ograniczają tylko co do minimum świadczeń należnych pracownikowi w ramach stosunku pracy, to należy pamiętać, że autonomia stron umowy w kształtowaniu jej postanowień podlega ochronie jedynie w ramach wartości uznawanych i realizowanych przez system prawa, a strony obowiązuje nie tylko respektowanie własnego interesu jednostkowego, lecz także wzgląd na interes publiczny.

Najdobitniej wyraża to reguła zawarta w przepisie art. 353¹ k.c., który ma odpowiednie zastosowanie do stosunku pracy, zarówno wobec braku uregulowania normowanej nim instytucji w prawie pracy, jak też niesprzeczności z zasadami prawa pracy (por. art. 300 K.P.) zawartego w nim wymagania, by treść stosunku pracy lub jego cel nie sprzeciwiał się właściwości (naturze) tego stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Z kolei odpowiednie zastosowanie art. 58 k.c. pozwala na uściślenie, że postanowienia umowy o pracę sprzeczne z ustawą albo mające na celu jej obejście są nieważne, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, a sprzeczne z zasadami współżycia społecznego - nieważne bezwzględnie.

Sąd I instancji podniósł, że konieczność oceny wysokości wynagrodzenia umówionego przez strony stosunku pracy powstaje także na gruncie prawa ubezpieczeń społecznych, w którym ustalanie podstawy wymiaru składki z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy oparte jest na zasadzie określonej w przepisach art. 6 ust. 1 i art. 18 ust. 1 w związku z art. 20 ust. 1 i art. 4 pkt 9, z zastrzeżeniem art. 18 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Zgodnie z tymi przepisami, podstawą składki jest przychód, o którym mowa w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych, a więc wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne, a w szczególności wynagrodzenie zasadnicze, wynagrodzenie za godziny nadliczbowe, różnego rodzaju dodatki, nagrody, ekwiwalenty i wszelkie inne kwoty, niezależnie od tego, czy ich wysokość została ustalona z góry, a ponadto świadczenia pieniężne ponoszone za pracownika, jak również wartość innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych. Dosłowne odczytanie tych przepisów mogłoby prowadzić do wniosku, że dla ustalenia wysokości składek znaczenie decydujące i wyłączne ma fakt dokonania

wypłaty wynagrodzenia w określonej wysokości. Należy jednak pamiętać, że umowa o pracę wywołuje skutki nie tylko bezpośrednie, dotyczące wprost wzajemnych relacji między pracownikiem i pracodawcą, lecz także dalsze, pośrednie, w tym w dziedzinie ubezpieczeń społecznych: kształtuje ona bowiem stosunek ubezpieczenia społecznego, określa wysokość składki, a w konsekwencji prowadzi do uzyskania odpowiednich świadczeń. Są to skutki bardzo doniosłe, zarówno z punktu widzenia interesu pracownika (ubezpieczonego), jak i interesu publicznego, należy zatem uznać, że ocena postanowień umownych może i powinna być dokonywana także z punktu widzenia prawa ubezpieczeń społecznych.

Sąd podkreślił, że godziwość wynagrodzenia - jedna z zasad prawa pracy (art. 13 k.p.) - zyskuje dodatkowy walor aksjologiczny; w prawie ubezpieczeń społecznych istnieje bowiem znacznie mocniejsza niż w prawie pracy bariera działania w ramach prawa, oparta na wymagającym ochronie interesie publicznym i zasadzie solidarności ubezpieczonych. Względność zasady godziwości wynagrodzenia, wyrażająca się koniecznością odniesienia się nie tylko do potrzeb pracownika, ale także świadomości społecznej oraz ogólnej sytuacji ekonomicznej i społecznej, nie powinna zresztą budzić wątpliwości. W związku z tym nadmiernemu uprzywilejowaniu płacowemu pracownika, które w prawie pracy mieściłoby się w ramach swobody woli stron, w prawie ubezpieczeń społecznych, w którym pierwiastek publiczny zaznacza się bardzo wyraźnie, można przypisać - w okolicznościach każdego konkretnego wypadku - zamiar nadużycia świadczeń przysługujących z tego ubezpieczenia. Należy bowiem pamiętać, że alimentacyjny charakter tych świadczeń oraz zasada solidaryzmu wymagają, żeby płaca - stanowiąca jednocześnie podstawę wymiaru składki - nie była ustalana ponad granicę płacy słusznej, sprawiedliwej i zapewniającej godziwe utrzymanie oraz żeby rażąco nie przewyższała wkładu pracy, a w konsekwencji, żeby składka nie przekładała się na świadczenie w kwocie nienależnej. Jest tak również dlatego, że choć przepisy prawa ubezpieczeń społecznych w swej warstwie literalnej odnoszą wysokość składek do wypłaconego wynagrodzenia, to w rzeczywistości odwołują się do takiego przełożenia pracy i uzyskanego za nią wynagrodzenia na składkę, które pozostaje w harmonii z poczuciem sprawiedliwości w korzystaniu ze świadczeń z ubezpieczenia, udzielanych z zasobów ogólnospołecznych. Z tego względu art. 18 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z art. 12 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym oraz z przepisami rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe musi być uzupełniony w ramach systemu prawnego stwierdzeniem, że podstawę wymiaru składki ubezpieczonego będącego pracownikiem stanowi wynagrodzenie godziwe, a więc należne, właściwe, odpowiednie, rzetelne, uczciwe i sprawiedliwe, zachowujące cechy ekwiwalentności do pracy. Zaś ocena godziwości wynagrodzenia wymaga uwzględnienia każdego konkretnego przypadku, a zwłaszcza rodzaju, ilości i jakości świadczonej pracy oraz wymaganych kwalifikacji. Nadmierne podwyższenie wynagrodzenia pracownika w zakresie prawa ubezpieczeń społecznych może być ocenione jako dokonane z zamiarem nadużycia prawa do świadczeń. Zgodnie zaś z art. 58 § 2 k.c. nieważna jest czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego. Sąd przywołał przy tym stanowisko wyrażone przez Sąd Najwyższy w wyroku z 9 sierpnia 2005 r. (III UK 89/05), że ustalenie w umowie o pracę rażąco wysokiego wynagrodzenia za pracę może być, w konkretnych okolicznościach, uznane za nieważne jako dokonane z naruszeniem zasad współżycia społecznego, polegającym na świadomym osiągnięciu nieuzasadnionych korzyści z systemu ubezpieczeń społecznych kosztem innych uczestników tego systemu - art. 58 § 3 k.c. w związku z art. 300 k.p.

Odnosząc powyższe na grunt przedmiotowej sprawy Sąd I instancji uznał, że - zważywszy na ujawnione okoliczności faktyczne - wysokość wynagrodzenia odwołującej się, czy podstawy wymiaru składek na jej pracownicze ubezpieczenie za listopad nie ma charakteru rażąco wygórowanego i to zarówno w odniesieniu do realiów ogólnego rynku pracy, jak i dotyczącego firmy (...). Wskazał, że P. W. posiada wyższe wykształcenie oraz doświadczenie zawodowe, które predestynowało ją do pracy w kontakcie z klientami, co należało do jej zasadniczych obowiązków jako pracownika P. 24. Wcześniej, odbywając staż w spółce (...), dała się poznać jako osoba kompetentna, która we właściwym kierunku poprowadzi sprawy jej zlecane. Jej wynagrodzenie, chociaż wysokie w porównaniu z innymi pracownikami spółki (...), to jednak tymi, którzy wykonywali w niej prace nieskomplikowane - porządkowe. Inni - administracyjni jej pracownicy, byli wynagradzani na poziomie do niej zbliżonym, a nawet wyższym, gdy zważyć na niepełny wymiar ich czasu pracy. Zdaniem tego Sądu, nie może świadczyć o niegodziwości wynagrodzenia, jakie P. W. wypertraktowała, zła kondycja (...) spółki (...), wyrażająca się w szczególności posiadaniem wobec Funduszu (...) nieuregulowane

należności. Sąd podniósł, że trudności finansowe pracodawcy nie mogą w żadnej mierze prowadzić do wniosku, że osoba podejmująca u takiego pracodawcy zatrudnienie powinna się liczyć z uznaniem przez organ rentowy, iż osiągnięcie przez nią wynagrodzenia wyższego od minimalnego, niezależnie od jej kwalifikacji, może być oceniane jako sprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy stwierdził, że odwołanie P. W. należało uwzględnić i orzec zgodnie z jego żądaniem na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c.

O kosztach zastępstwa procesowego Sąd orzekł na podstawie art. 98 i nast. k.p.c. oraz § 12 ust. 2, w zw. z § 2 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w brzmieniu obowiązującym na dzień wniesienia odwołania.

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia złożył organ rentowy, zaskarżając je w całości i zarzucając:

- naruszenie prawa materialnego, tj. art. 83 ust. 1, art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 11 ust. 1, art. 12 ust. 1 i 13 pkt 1, art. 18 ust. 1 ustawy z 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych;

- naruszenie przepisów proceduralnych poprzez naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów art. 233 k.p.c.

Wskazując na powyższe organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania, ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu apelacji skarżący podniósł, że skoro z ustaleń Sądu I instancji, poczynionych na podstawie list płac, wynika, że płatnik P. 24 dokonał w październiku 2014r. wypłaty odwołującej się określonych w nich kwot wynagrodzenia stanowiących podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, nie można przyjąć, że podstawa wymiaru składki P. W. z tytułu jej zatrudnienia za październik 2014 wyniosła „0” złotych. Analogicznie, poczynione ustalenia dotyczące wysokości wypłat wynagrodzeń w listopadzie 2014r. nie uprawniają do przyjęcia, że podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia pracownicze odwołującej za listopad wynosi kwotę 5 473,68 zł. Zgodnie bowiem z § 2 ust. 6 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18.04.2008r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu postępowania w sprawach rozliczenia składek, do których poboru jest zobowiązany Zakład Ubezpieczeń Społecznych dla każdego ubezpieczonego, którego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe stanowi przychód, w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, płatnik składek w imiennym raporcie miesięcznym uwzględnia należne składki na ubezpieczenia społeczne od wszystkich dokonanych lub postawionych do dyspozycji ubezpieczonego wypłat od pierwszego do ostatniego dnia miesiąca kalendarzowego, którego deklaracja dotyczy - stanowiących podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, z uwzględnieniem ograniczenia, o którym mowa w art. 19 ustawy.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego doprowadziła do uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu.

Sąd Apelacyjny nie mógł przystąpić do merytorycznego rozpoznania sprawy, bowiem sporządzone uzasadnienie nie poddaje się kontroli, a ostatecznie nie można przyjąć, że Sąd Okręgowy rozpoznał istotę sprawy. Co prawda Sąd I instancji zmienił objętą sporem decyzję organu rentowego przez uwzględnienie w całości zawartego w odwołaniu żądania ubezpieczonej, ale co legło u podstaw takiego rozstrzygnięcia zarówno w zakresie ustaleń faktycznych, jak i podstaw prawnych, w żaden sposób nie da się wyprowadzić z treści sporządzonego w sprawie uzasadnienia. Do tego też sprowadza się w istocie zawarty w apelacji zarzut naruszenia przepisów postępowania.

Stawiając powyższy zarzut Sądowi Okręgowemu należy wyjaśnić, że zgodnie z treścią art. 328 § 2 k.p.c. uzasadnienie wyroku powinno zawierać wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, a mianowicie: ustalenie faktów, które

sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa. Przytoczony przepis wskazuje obligatoryjną treść uzasadnienia. W praktyce w uzasadnieniach wyroków dają się zazwyczaj wyróżnić trzy zasadnicze części (zob. K. Piasecki (w:) Kodeks postępowania cywilnego..., t. 1, red. K. Piasecki, s. 1540 i n.). Pierwsza, tzw. część historyczna (wstępna, opisowa) zawiera przedstawienie żądań stron, nie wyłączając ewentualnych zmian w tym zakresie oraz opis dotychczasowego przebiegu postępowania. Część druga, rozpoczynająca się z reguły od zwrotu "sąd ustalił, co następuje", obejmuje przedstawienie istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy faktów ustalonych przez sąd w postępowaniu. W tej części sąd wskazuje dowody, na podstawie których dokonał ustaleń, oraz rozprawia się z dowodami, którym odmówił wiarygodności, wyjaśniając przyczyny takiego podejścia. Uzasadnienie w tym zakresie powinno dawać podstawy do kontroli, czy oceniając wiarygodność i moc dowodów sąd nie przekroczył granic swobodnej oceny dowodów (art. 233 k.p.c.). Część trzecia uzasadnienia obejmuje wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku i zaczyna się zwykle od słów: "sąd zważył co następuje". Wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku nie może ograniczać się wyłącznie do powołania przepisów prawnych, lecz powinno obejmować także wyjaśnienie przyjętego przez sąd sposobu ich wykładni i zastosowania, umożliwiające ocenę, czy w rozumowaniu nie popełniono błędów (B. Dobrzański (w:) Kodeks postępowania cywilnego..., t. 1, red. Z. Resich, W. Siedlecki, s. 517). Nadto podkreślić należy, że ustalona podstawa faktyczna i prawna rozstrzygnięcia powinny być spójne i tworzyć logiczną całość. Natomiast wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku w rozumieniu art. 328 § 2 k.p.c. polega na wyjaśnieniu, dlaczego sąd zastosował określony przepis i w jaki sposób wpływa on na treść rozstrzygnięcia, a więc jakie elementy stanu faktycznego uzasadniają zastosowanie tego przepisu (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 28 czerwca 2001 r., I PKN 498/00, OSNAP 2003/9/222 i z dnia 29 maja 2008 r., II CSK 39/08, LEX nr 420381). Inaczej mówiąc, z wyjaśnieniem podstawy prawnej orzeczenia połączona została powinność dokonania wyboru przepisów prawa, które będą ją stanowić, ustalenia w drodze wykładni ich znaczenia oraz zastosowania norm prawnych do poczynionych ustaleń faktycznych. Na sądzie spoczywa obowiązek wytlumaczenia, dlaczego zastosował określony przepis i w jaki sposób wpływa on na rozstrzygnięcie, a tym samym, jakie elementy stanu faktycznego uzasadniają zastosowanie tego przepisu. Nie spełnia tego wymagania samo przytoczenie przepisów prawa oraz ogólnikowe powołanie się na poglądy doktryny i orzecznictwa (por. wyroki Sądu Najwyższego z 11 sierpnia 1981 r., I PRN 41/81, OSP 1982/7-8/105; z 9 maja 2013 r., II UK 301/12, LEX nr 1408166).

Odnosząc powyższe na grunt przedmiotowej sprawy należy wskazać, że organ rentowy w objętej sporem decyzji odmówił przyjęcia do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne P. W. z tytułu zatrudnienia u płatnika (...) sp. z o.o. w K. wynagrodzenia w zadeklarowanej przez płatnika wysokości o zł za październik 2014r. i 5.473,68zł za listopad 2014r. oraz stwierdził, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne ubezpieczonej z tytułu zatrudnienia u tego płatnika wynosi 1.500zł za październik 2014r., tj. w kwocie otrzymanej przez ubezpieczoną w dniu 16.10.2014r. na poczet wynagrodzenia za ten miesiąc oraz 0zł za listopad 2014r. Jednocześnie organ rentowy podniósł, że zgromadzony materiał dowodowy wskazuje, iż wysokość ustalonego w umowie o pracę wynagrodzenia P. W. rażąco narusza zasady współżycia społecznego wynikające z art. 58 § 2 k.c. w związku z art. 300 k.p. Odwołująca się zakwestionowała stanowisko organu rentowego wnosząc o przyjęcie jako podstawę wymiaru kwoty zadeklarowane przez płatnika, tj. 0zł za październik 2014r. i 5473,68zł za listopad 2014r.

W świetle treści decyzji organu rentowego oraz wniesionego od niej odwołania wyznaczających przedmiot rozpoznania sądu ubezpieczeń społecznych, Sąd Okręgowy powinien wskazać w stanie faktycznym sprawy nie tylko, jakie kwoty za sporne miesiące stanowią podstawę wymiaru składek odwołującej się, ale też na podstawie jakich dowodów. Następnie w rozważaniach prawnych Sąd ten powinien wskazać podstawy prawne ustaleń dokonanych w stanie faktycznym i wydanego wyroku. W niniejszej sprawie trudno doszukać się ustaleń, które odpowiadałyby wysokości kwot przyjętych przez Sąd I instancji w zaskarżonym wyroku jako podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne za sporny okres. Sąd ustala bowiem, że zawarta pomiędzy odwołującą się a Spółką (...) umowa o pracę określa wysokość miesięcznego wynagrodzenia P. W. na kwotę 4.000zł brutto, naliczone w liście płac wynagrodzenie za październik 2014r. wyniosło 2.853,96zł, otrzymała ona zaliczkowo 1530zł w dniach 16 i 17 października 2014r. a pozostałą kwotę 1.323,96 wypłacono jej 7.11.2014r. Stwierdzając następnie, że odwołująca się posiadała zarówno odpowiednie doświadczenie, jak i kompetencje potrzebne do wykonywania powierzonych jej prac, a zła kondycja (...) spółki (...)

nie może świadczyć o niegodziwości przyznanego odwołującej się wynagrodzenia, Sąd Okręgowy - uwzględniając odwołanie – zmienia decyzję organu rentowego i ustala, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne odwołującej się wynosi za październik 2014r. o zł. Analogiczny brak korelacji występuje pomiędzy ustaleniami Sądu, że należne odwołującej się za okres od 1 do 12 listopada 2014r. wynagrodzenie stanowi kwota 1473,68zł brutto i wypłacono jej w dwóch ratach 27.10.2014r.(!) i 12.11.2014r. kwotę 1.093,18zł a treścią zaskarżonego wyroku, w którym Sąd ten ustala, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne odwołującej się za listopad 2014r. wynosi 5.473,68zł. Treść uzasadnienia orzeczenia Sądu I instancji całkowicie uniemożliwia dokonanie oceny toku wyводу, który doprowadził do wydania zaskarżonego orzeczenia. Tym samym należy stwierdzić, że wskutek opisanych powyżej uchybień wymaganom określonym w art. 328 § 2 k.p.c. zaskarżone orzeczenie w ogóle nie poddaje się kontroli instancyjnej (por. np. wyroki z 2 czerwca 2011 r., I CSK 581/10, LEX nr 950715; z 18 kwietnia 2012 r., II PK 197/11, LEX nr 1216857 oraz z 3 października 2012 r., II PK 64/12, LEX nr 1243026 i powołane w nich orzeczenia).

Podkreślić bowiem należy, że rola uzasadnienia wyroku nie wyczerpuje się tylko w przekonywaniu stron do słuszności stanowiska sądu i jego zgodności z prawem obowiązującym. Idzie ona niewątpliwie znacznie dalej, warunkując de facto przeprowadzenie kontroli instancyjnej. Uzasadnienie orzeczenia sądowego spełnia także istotną rolę porządkującą, obligując stosującego prawo do prawidłowej i pełnej rekonstrukcji stanu faktycznego pod kątem jego dalszego przyrównania do miarodajnej normy prawa materialnego i ustalenia na tej podstawie ostatecznego wyniku sprawy. Dlatego też składające się na uzasadnienie dwie podstawy rozstrzygnięcia: faktyczna i prawna, tworzą łącznie jedną całość, którą powinna cechować wewnętrzna spójność, tak aby nie było zasadniczych wątpliwości co do tego, jaki stosunek faktyczny i w jaki sposób sąd wiążąco uregulował (tak Sąd Najwyższy w wyroku z 29 stycznia 2008 r., IV CNP 182/07). Punktem wyjścia dla przedstawienia w motywach pisemnych uzasadnienia wyroku koncepcji prawnej rozstrzygnięcia sprawy powinny być poczynione ustalenia faktyczne, które mają odpowiadać postulatowi jasności i kategoryczności. Nie spełnia tego wymogu zreferowanie przez Sąd treści zeznań świadków czy stron, jak też opisanie treści złożonych dokumentów, jak uczynił to Sąd I instancji.

Jak podniesiono wyżej, faktyczna i prawna podstawa rozstrzygnięcia powinna być spójna, tworząc logiczną całość. Brak tego rodzaju komplementarności uzasadnienia Sądu Okręgowego nie budzi jakichkolwiek wątpliwości. Tym samym nie tylko nie spełnia ono waloru informacyjnego, mającego służyć przekonaniu stron co do słuszności jego stanowiska i zgodności orzeczenia z prawem, ale również uniemożliwia kontrolę instancyjną zaskarżonego orzeczenia w tej części.

Uchybienie to, samoistnie implikować musiało uchyleniem zaskarżonego wyroku, na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. w związku z art. 108 § 2 k.p.c., zważywszy na potrzebę rzeczywistego, a nie tylko formalnego zagwarantowania realizacji konstytucyjnej zasady dwuinstancyjności postępowania sądowego (art. 176 ust. 1 Konstytucji).